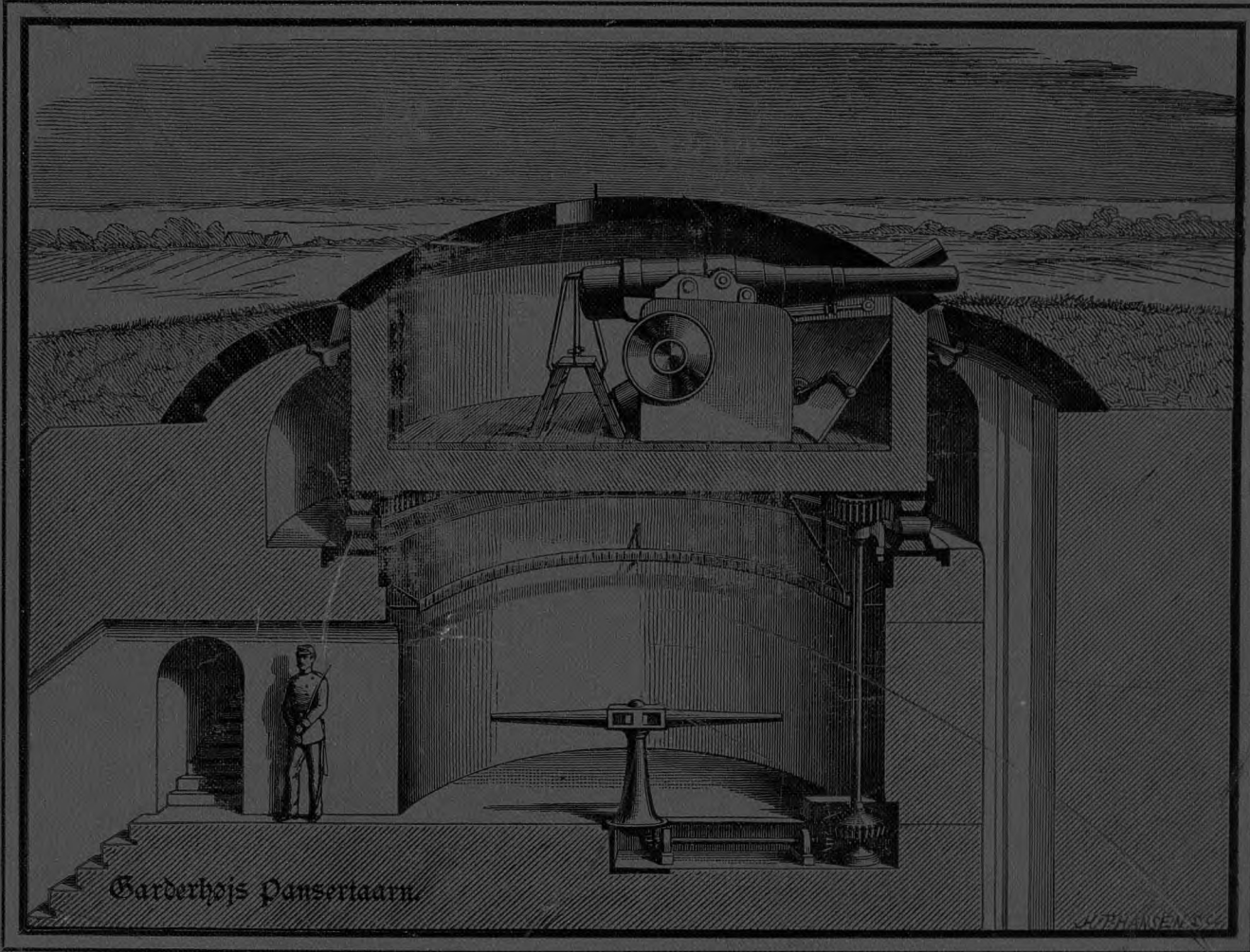
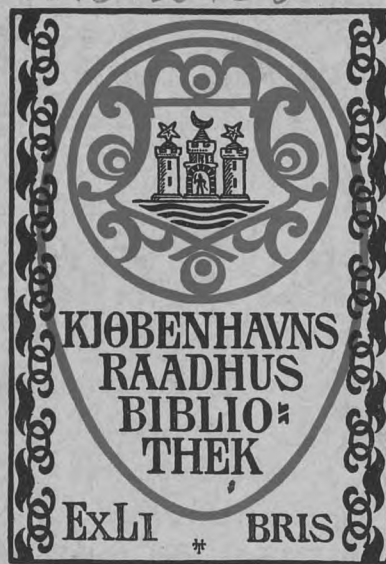

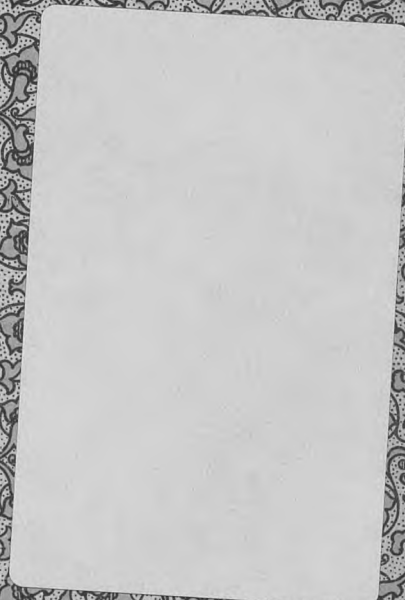
SELVBESKATNINGENS VIRKSOMHED

S 35.5 Ni 906

MAG

Beretning

om

Selvbeskatningens Virksomhed,

afgivet af

Forretningsudvalgets Formand

Grosserer Wilh. Nissen

ved

Bestyrelsesmødet den 17de Juni 1889.

Kjøbenhavn.

Ludvig Jørgensens Bogtrykkeri. Amagertorv 10.

1889.

1
35.5
Ni 90
6

7763

Bestyrelsen

for

den frivillige Selvbeskatning til Forsvarets Fremme,

der fortiden bestaar af følgende Herrer:

Hs. Excellence Geheimekonferentsraad *E. Emil Rosenørn*, Formand,
General *P. E. Glahn*, Næstformand,
Grosserer *Claus L. Smidt*, Hovedkasserer,
Grosserer *Wilh. Nissen*, Formand for Forretningsudvalget,
Kaptain *Stig Schnell*, Næstformand,
Arkitekt *A. F. Råvad*, Sekretær,
Fuldmægtig *Axel Svendsen*,
T. Greve af Ahlefeldt-Laurwigen,
H. P. B. Barfod, prakt. Læge,
Handelsgartner *F. Hasberg*,
Entrepreneur *N. Andersen*, Formand for Byggeudvalget.
Grosserer *H. P. F. Lyngbye*,
Grosserer *Holger Petersen*, } Revisorer.
Høiesteretssagfører *P. G. C. Jensen*, Decisor.
Professor *S. H. O. Bagge*,
Kammerjunker, Kaptain *S. H. Bauditz*,
Pastor *Vilhelm Birkedal*,
Gaardeier *N. C. Christensen*, Seilflod,
Gaardeier, Sognefoged *F. Christensen*, Fur,
Kaptain *F. C. la Cour*,
Docent *H. O. G. Ellinger*,
Byfoged *F. F. Frich*, Skagen,
Docent *Carl Hansen*,
Justitsraad, Apotheker *H. Hansen*, Hobro,
fhv. Skolelærer *H. Chr. Hansen*,
Skolelærer *F. Hansen*, Kirke-Flinterup,
Bankier *A. Heidenheim*,
Hofjægermester *Holstein-Rathlau*, til Rathlausdal,
Møller *A. Jensen*, Struer,
Provst *C. P. G. Kampmann*, Hjørring,
Etatsraad *F. Kjellerup* til Visborggaard,
Godseier *Georg Krüger* til Lidsø,
Proprietair *L. Lichtenberg* til Kvistgaard,
Pastor *M. Mørk-Hansen*, Vonsild,
Oberstlieutenant *Edv. Nielsen*, Nyborg.
Professor, Dr. phil. *Valdemar Schmidt*,
Kaptain *E. F. Sielle*,
Overlærer *Henrik Smith*,
Gaardeier *N. P. W. Vestenskov* i Fjelde,
Grosserer *L. Wildau*,

Medlemmer
af
Forretningsudvalget.

var ved et af Forretningsudvalget den 20. Maj 1889 udsendt Cirkulaire, indkaldt til Møder her i **Kjøbenhavn**,
Søndagen den 16. og Mandagen den 17. Juni d. A.

Søndagen den 16. Juni foretog Deltagerne i Mødet en Udflugt til Garderhøjfortet, hvis Pansertaarn og hele øvrige Indretning forevistes og vakte udelt Tilfredshed. Hs. Excellence Hr. Geheimekonferentsraad *E. Emil Rosenørn* udtalte Ønsket om, at det smukke Fort aldrig maatte blive betraadt af Fjendefod, og med et Leve for Forsvaret samt for Bestyrelsens tre tilstedeværende Seniorer: d'Hrr. Geheimeraad *E. Emil Rosenørn*, General *P. E. Glahn* og Pastor *Vilhelm Birkedal*, sluttedes Sammenkomsten.

Mandagen den 17. Juni samledes man i d'Hrr. *Wittmack & Riises* Lokaler paa Gammelholm, hvor Excellencen *Rosenørn* aabnede Mødet med en kort Udtalelse og foreslog Redaktør *H. Wulff* til Dirigent. Denne gav Ordet til Forretningsudvalgets Formand, Hr. Grosserer *Wilh. Nissen*, der gav omstaaende udførlige Fremstilling af den hidtil udfoldede Virksomhed, hvorefter Hovedkassereren, Hr. Grosserer *Claus L. Smidt*, fremlagde de reviderede Regnskaber og gav en detailleret Beretning om de indkomne Penge og disses Anvendelse.

Efter en kort Diskussion af rent formel Natur blev en af Hr. Højesteretssagfører *P. G. C. Jensen* foreslaet Resolution **enstemmig** vedtagen. Den er saalydende:

»Idet den samlede Bestyrelse fuldtud billiger den Maade, hvorpaa Midlerne ere anvendte, og idet den, i Henhold til den af Revisorerne, d'Hrr. Grosserere *H. P. J. Lyngbye* og *Holger Petersen*, meddelte Paategning paa Regnskaberne, hvorefter disse ere be-
befundne rigtige, og til de iøvrigt meddelte Oplysninger, erkjender, at der i alle
Maader er gjort Rede og Rigtighed for Kassevæsenet — bringer den Forretnings-
udvalget og særlig dets Formand og Hovedkassereren sin Tak og Anerkjendelse for
dets energiske og dygtige Virksomhed«.

Der blev derpaa afgivet en Række Specialberetninger, saaledes af Byggeudvalgets Formand Hr. Entrepreneur *N. Andersen* om de udførte Bygningsforetagender, af Hr. Grosserer *Wilh. Nissen* om Damekomiteernes Virksomhed, af Hr. Kaptain *Stig Schnell* om Foredragsvirksomheden og af Hr. *T. Greve* af *Ahlefeldt-Laurwigen* om Bidragsbogsystemet og Forsvarsmærkerne.

Til Slutning gav Forretningsudvalgets Formand Hr. Grosserer *Wilh. Nissen* en Meddelelse om de nærmest foreliggende Planer for Virksomhedens Fortsættelse.

Kjøbenhavn, den 20. Juli 1889.

Wilh. Nissen,
Forretningsudvalgets Formand.

Aldeles fortroligt.

Ved dette Møde, hvor Medlemmer af Bestyrelsen for den frivillige Selvbeskatning til Forsvarets Fremme fra hele Landet ere samlede her i Kjøbenhavn, turde et Overblik over Selvbeskatningens Tilblivelse, dens Udvikling og dens nærværende Standpunkt være paa sin Plads, og jeg har troet, at en samlet Oversigt ikke vilde være uden Interesse for de ærede Bestyrelsesmedlemmer.

Forsvarssagens Stilling, forinden Selvbeskatningen begyndte sin Virksomhed, skal jeg her blot berøre. Regjeringen havde Gang efter Gang forelagt Befæstningsforslag for Rigsdagen, uden at opnaa Bevillinger til Forsvarsværkers Anlæg, uagtet 20 Aar alt vare forløbne siden den sidste Krig, i hvilken man med Blod saa dyrt havde maattet betale, hvad man havde sparet i Penge. Den politiske Konflikt gik endog saa vidt, at man vedtog: under dette Ministerium skal Danmarks Forsvarssag ikke fremmes. Og det uagtet store Dele af Folket ved forskellige Lejligheder havde udtalt sig indtrængende for Forsvarsforanstaltninger, der kunde beskærme vort Fædreland, først gjennem den bekjendte *Sorøadresse*, saa gjennem *Ryslingeadressen* og endelig i 1883 gjennem *den store Forsvarsadresse, der fik over 107,000 Underskrifter* af Mænd paa over 18-Aars Alderen, og hvori Underskriverne derhos tilsagde deres Beredvillighed til at bære de ekstraordinære Pengeofre, som Sikringsforanstaltningerne maatte kræve. Intet af alt dette hjalp. Ikke større Virkning havde en særdeles fortjenstfuld Virksomhed gjennem Bladet »*Vort Forsvar*«, og gjennem en Række varme og indtrængende *Forsvarsspejcer*, eller vore Officerers ihærdige og opofrende Virksomhed for gjennem *Masseforedrag* Landet over at oplyse Befolkningen. Det eneste praktiske Udslag af den Tids Bevægelse var den *smukke Kvindeindsamling til Kanoner*, men dette Udslag, hvor ejendommeligt og løftende det end i og for sig var, var ikke i Stand til at bringe Forsvarsbevægelsen *udover det døde Punkt*, hvori den var forsumpet, og medens endnu Intet tydede paa, at Regjeringen selv og paa eget Ansvar vilde tage Bevillinger til Hovedstadens Beskærmelse, tydede derimod Alt paa, at de golde og ørkesløse Diskussioner om Sagen skulde fortsættes, uden at denne derved blev bragt et Hanefjed nærmere til det Maal, der blev mere og mere brændende: *det at faa begyndt paa Danmarks faste Værn*, at komme fra Deklamationerne til Handling. Der syntes at hvile en dødstung Stemning over Fædrelandets Livssag, og det var klart, at der nu maatte særlig ekstraordinære Skridt til for at faa virkelig Fart i Bevægelsen. Saadanne ekstraordinære Skridt kom heldigvis. *Først Selvbeskatningen*, der satte det tunge Hjul i Bevægelse og skabte Liv og Handling, hvor der forud havde hersket Dvale, og derefter Regjeringens energiske Foranstaltninger.

Saaledes var i faa Træk den Situation, der gik forud for Selvbeskatningen. Jeg skal nu ligeledes i korte Træk skildre *den frivillige Selvbeskatnings Tilblivelse*.

Forsvarssagen døsede altsaa hen, næsten kun holdt i Live af nogle enkelte Foredragsholdere; vi vare Alle betagne af en vis Slaphed og Forstemthed ligeoverfor alle Anstrengelsernes tilsyneladende Haabløshed; men vi vare derfor ikke mindre ængstelige og bekymrede for vort gamle Fædrelands udsatte Stilling under de truende europæiske Forhold, og Tanken om et kraftigt Skridt f. Ex. igjennem en Indsamling til Forsvarets Fremme var vistnok tilstede samtidig hos flere Patrioter, men uden at den turde vove sig frem og trodse alle de Hindringer, som den paa Forhaand kunde være sikker paa vilde møde den fra mange Sider.

Paa en Rejse, som jeg foretog i Foraaret 1884, kom Tanken om Danmarks Forsvarsløshed og dets saare udsatte Stilling under de højst utrygge Forhold i Europa stærkt frem, og der opstod da hos mig en Tanke om ved en Kraftudfolden fra Folkets Side fremkaldt ved et Opraab til hele det danske Folk om at yde frivillige Bidrag til Forsvarets Fremme, at søge at faa de fortvivlede og forsumpede Forsvarsforhold herhjemme ændrede. Under min Hjemrejse formede Tanken sig mere og mere, og da jeg atter stod her i Kjøbenhavn, var det med det faste Forsæt at gjøre et Forsøg, og med en i sine store Træk fuldtudviklet Organisationsplan færdig. Det gjaldt imidlertid for mig først om at faa Vished for at min Plan ikke var et Foster af min egen, maaske noget ophidsede Fantasi, men hvilede paa et solidt og realisabelt Grundlag. Jeg konfererede derfor med et Par af mine Venner, daværende Premierlieutenant *Stig Schnell* og Grosserer *L. Wildau* om den og udviklede for dem hele min Plan. Da de efter moden Overvejelse og forskjellige Forhandlinger i Hovedtrækkene billigede den og tilsagde deres Tilslutning til dens Realisation, enedes vi om at gjøre et alvorligt Forsøg paa Planens Iværksættelse, hvorfor vi til en Begyndelse fik indrykket i Bladet »Vort Forsvar« for 15. Juni 1884 en Opfordring undertegnet »N. S. W.« saalydende:

»Fædrelandets Forsvar.

Nogle Mænd, som med Sorg have iagttaget Forsvarssagens Gang, ville forsøge paa at faa dannet en Komite, der ved et Opraab til hele det danske Folk skulde søge at skaffe frivillige Bidrag til Fædrelandets Forsvar.

D'hr., hvem denne Sag maatte ligge alvorlig paa Sinde, og som ville støtte samme med deres Navne, med Raad og Daad, eller paa anden Maade yde kraftig Bistand, bedes at indsende deres ærede Adresser i forseglede Billet under Mærket:

»Fædrelandets Forsvar«

til Redaktionen af »Vort Forsvar« (Ny Bakkegaard ved Kjøbenhavn V.), som velvilligt har lovet at tilstille os de mulig indkomne Breve.

N. S. W.«

Hermed var det indledende Skridt gjort, og Sagen udviklede sig nu forholdsvis hurtigt.

Jeg skal ikke dvæle udførligere ved de forberedende Skridt; kun skal jeg tilføje, at jeg imidlertid ved private Henvendelser til Regjeringen og da særlig til den daværende Krigs- og Marineminister *Ravn* havde erhvervet de militaire Myndigheders Sanktion paa Forehavendet, samt at Christiansborg Slots Brand den 3. Oktbr 1884 et Øjeblik bragte Mismod i vore Rækker, og det uagtet der paa dette Tidspunkt allerede havde sluttet sig 1400 Mænd og Kvinder til Bevægelsen.

Imidlertid bød Sagens Alvor os ikke at standse, og den vandt yderligere Tilslutning fra mange Sider, og igjennem en Række af Møder i mit Hjem planlagdes Virksomheden i sine store Træk, hvorefter der paa et større Møde paa Universitetet valgtes et *Forretningsudvalg* til at forestaa Sagens videre Fremme.

Det gjaldt nu om at opnaa *Hs. Maj. Kongens* Indvilligelse i at modtage de indsamlede Beløb og anvende disse overensstemmende med Øjemedet. Under en Audients i den Anledning hos *Hans Majestæt* og efter senere Forhandlinger med *Hs. Maj. Kongens* Kabinetssekretær, under hvilke Forhandlinger, der af og til optaarnede sig Vanskeligheder, som et Øjeblik kunde se truende nok ud, — lykkedes det omsider i September Maaned 1884 at opnaa denne Indvilligelse, hvorved hele Bevægelsens loyale og patriotiske Præg blev uomtvistelig ved at modtage *Hs. Maj. Kongens* Stempel.

Ledelsens Rammer bleve nu fuldendte, idet man formaaede *Hs. Excellence*, *Hr. Geheimekonferentsraad E. Emil Rosenørn* til at overtage Posten som Bestyrelsens Formand og *Hs. Højvelbaarenhed Hr. General P. E. Glahn* til at være dens Næstformand samt *Hr. Grosserer Claus L. Smidt* til at overtage den yderst besværlige og ansvarsfulde Post som Hovedkasserer, og dermed havde Organisationen faaet en saadan Fasthed, at der kunde være Tale om at træde frem for Offentligheden; men forinden dette skete ønskede man dels at sikre det offentlige Opraab saamange Underskrifter som mulig, og dels paa Forhaand at møde frem med et tegnet Beløb af en forholdsvis ret betydelig Størrelse. Man var ogsaa i denne Henseende naaet temmelig vidt, men vilde dog have ventet lidt endnu med den offentlige Fremtræden, da ydre Forhold fremskyndede dette Moment tidligere, end man havde tænkt sig. Den *politiske Situation* blev nemlig i Foraaret 1885 overordentlig stærkt tilspidset, og den 3^{die} Marts nægtede Folkethinget Lovforslaget til overordentlige Foranstaltninger til Forsvarsvæsenets Fremme Overgang til tredie Behandling. Da der derefter nedsattes et Fællesudvalg over Finansloven mente man, at man ikke kunde vente længere med at give et haandgribeligt Bevis paa, at Forsvarsspørgsmaalets forsvarlige Løsning var det Vigtigste, og at man kunde acceptere andre Indrømmelser til Modstanderne i den politiske Kamp, *alene med Undtagelse af dem, der berørte Fædrelandets Sikring og Selvstændighed*. Her maatte man staa fast. Med dette for Øje, paaskyndede man den offentlige Henvendelse til alle Danske, og, — efterat man yderligere havde forstærket Bestyrelsen med Repræsentanter for de forskjellige Landsdele, — offentliggjordes den 28. Marts 1885 i de fleste danske Blade det store Opraab til det danske Folk med 2727 Underskrifter og med et frivilligt tegnet Beløb af henvend en Kvart Million Kroner. Opraabet spredtes den Dag

i ca. 350,000 Exemplarer ud over hele Landet, ind i de fleste Hjem. Senere har jeg fra et af de betydeligste Medlemmer i det Fællesudvalg der drøftede Finansloven, faaet Bekræftelse paa, at netop det Tidspunkt, Opraabet fremkom paa var betydningsfuldt; thi under de svævende Forhandlinger i Fællesudvalget, vakte denne enestaaende Manifestation fra Befolkningens Side en overordentlig Opmærksomhed og styrkede i høj Grad Forsvarssagens Venner i deres Beslutning om at staa fast i Kampen for de forlangte ordinaire Bevillinger til Forsvarsvæsenets Fremme.

Selvbeskatningen var altsaa traadt ud i Livet og var blevet en Kjendsgjerning, og det var nu, foruden Hensynet til Forsvarets Fremme, blevet en Æressag for det danske Folk at føre den frem til et Resultat, der var en saa usædvanlig Bevægelse værdig. Sagen vakte strax overordentlig Opsigt saavel i Indlandet som i Udlandet, og talrige Artikler i Bladene fra hine Dage bar tydeligt Vidne om, hvilken Bevægelse baade herhjemme og i Udlandet det mærkelige Fænomen, at et Folk beskattede sig selv for at fremme Landets Forsvar, havde fremkaldt. Naturligvis udeblev Angrebene heller ikke, og alt i Bevægelsens første Dage maatte én af de 2727, den varmlødigede Fædrelandsven, afdøde Dr. *Carl Rosenberg*, i nogle fortræffelige Artikler tage til Orde imod rettede Angreb.

Bevægelsen gik nu sin Gang, og der kom strax fra Begyndelsen af en ganske god Fart i den. Allerede den 9. Maj 1885 holdt Selvbeskatningen sit første store Møde i Kasino, hvor Bestyrelsens Formand Gehejmeraad *E. Emil Rosenørn* indledede Mødet med den frejdige Fortolkning af Selvbeskatningens Opgave: »Vi ville vedblive at virke i den Retning vi have paabegyndt, saa længe, indtil der bevilges Penge til Landets Forsvar, eller indtil Nogen kan overbevise os om, at der er en anden og bedre Vej, vi kunne slaa ind paa for at fremme Landets Forsvar —«, og hvor Pastor *Vilhelm Birkedal* holdt sin berømte Tale: »De lukkede Sunde«.

Bevægelsen bredte sig nu med stor Hurtighed over hele Landet og den fik en forholdsvis stærk Tilslutning. Allerede i September 1885 var der tegnet et Beløb af over 600,000 Kr., og ved dette Tidspunkt søgte og erholdt Forretningsudvalget Bemyndigelse til at anvende en Del af de indsamlede Midler til Anskaffelse af et større Antal *Fæstningskanoner*, og i Henhold til denne Bemyndigelse bestiltes da 25 Stkr. 15. Cm. Kanoner ved Fabriken »Finspong« i Sverig. Senere overtog imidlertid Regjeringen selv denne Bestilling og frigjorde derved atter det Beløb, som Selvbeskatningen her havde engageret, men derved at Selvbeskatningen saa tidligt havde bestilt og sluttet Kontrakt om denne Levering, blev Krigsbestyrelsen sat istand til at erhverve dette Skyts henvend 1 Aar, før den ellers kunde have faaet det.

Ikke 2 Maaneder efter, nemlig i November 1885 indtraf et epokegjørende Moment i Selvbeskatningens Liv, idet en Kreds af fædrelandssindede Mænd da *skænkede Selvbeskatningen en Grund paa 10 Tdr. Land til et af de vigtigste fremskudte Forter omkring Kjøbenhavn*. Det var Grunden ved den saakaldte »Garderhøj«, som Selvbeskatningen her erhvervede, og den Tanke var da allerede modnet herpaa at opføre et permanent Fort efter alle den moderne Krigskunsts Regler.

Ved Udgangen af Aaret 1885 — altsaa Selvbeskatningens første Aar — var Bidragstegningen løbet op til ca. 800,000 Kr., og ikke to Maaneder ind i 1886 var Beløbet allerede steget til 925,000 Kr.

Nu var Tidspunktet kommet til at slaa Selvbeskatningens store Slag, og Forberedelserne hertil bleve hurtig trufne. Den 25. Februar 1886 forespurgte Forretningsudvalget Hs. Maj. Kongen om det var ønskeligt, at Selvbeskatningen paa den erhvervede Grund ved Garderhøjen for de indkomne Midler paabegyndte Opførelsen af et *permanent Fort*, og under 10. Marts erholdt Udvalget gennem Krigsministeren det Svar, at der i Bemyndigelsen til som Gave at modtage Byggegrunden ved Garderhøj, tillige laa Bemyndigelse til herpaa at opføre et Fort, om hvilket Hs. Maj. Kongen gik ud fra, at »det vilde blive opført paa en saadan Maade, at det under et eventuelt Angreb paa Hovedstaden, i Forbindelse med de Foranstaltninger, som ellers maatte være trufne fra Statens Side vil kunne være en Støtte for det aktive Forsvar af den nævnte Hovedstad«.

Den 27. Marts 1886 vil altid blive en Mærkedag i Kjøbenhavns Befæstnings Historie; thi paa den Dag blev *det første Spadestik* gjort til Kjøbenhavns permanente Befæstning mod Landsiden, og det var ved Folkets frivillige Gaver, at det første faste Fort omkring Kjøbenhavn skulde rejses. Det var en taaget og raakold Morgen, men da Spadesticket blev gjort og Dannebrogge foer tilvejs paa Garderhøjen, da spredtes Skyerne og Solen sendte sine milde, varme Straaler ned paa Værket, som et lyst og lykkeligt Varsel for Fædrelandets Fremtid. Det blev den første Vaardag med Solskin og Lærkesang, ligesom den forudgaaende Nat havde været den første uden Nattefrost. Den ligesaa betydningsfulde som alvorsfulde Handling overværedes af en Kreds af Indbudte, hvoriblandt Hs. Excellence, Krigsminister *Bahnson*, og indledes med en i Dagens Anledning forfattet Sang af Digteren *Holger Drachmann*, hvorefter Bestyrelsens Formand, Hs. Excellence, Hr. Geheimeraad *E. Emil Rosenørn* holdt en kort Indvielsestale, efter hvilken *Forretningsudvalgets Formand* paa Selvbeskatningens Vegne gjorde det første, det historiske Spadestik.

Efter en kort Bøn for det paabegyndte Værk af Pastor *Julius Friis-Hansen* i Lyngby, traadte den gamle *Frederik Barfod* hen til Stedet, og med en af dyb Bevægelse rystet Stemme fremsagde han med gribende Virkning sit herlige Digt i Dagens Anledning: »I Fred vil vi dyrke vor Fæderne Jord«. Ved det derefter stedfundne Festmaaltid bragte Hs. Excellence, Krigsminister *Bahnsen* Selvbeskatningen en varm Tak for dens patriotiske Gjerning.

Faa Dage efter dette betydningsfulde Skridt, saa Selvbeskatningen sig *atter* istand til at yde et vigtigt Bidrag til Forsvarssagens Fremme, idet den erhvervede Dispositionsretten over de Arealer, der vare udstukne til det i Regjeringens Forsvarsplan optagne Kanal anlæg fra Frederiksdals Mølle ved Furesøen til Lyngby Sø og videre gennem Lyngby By og Mose forbi Garderhøjfortet til Ermelunden og derfra til Ordrup Mose. De paagjældende Arealer indtog et Fladerum af ca. 20 Tdr. Land, og de to Kanallinier, der skulde føres igennem dem, havde en Længde af $\frac{2}{3}$ Del Mil og gennemskar 27 forskellige Ejendomme. Den erhvervede Dispositionsret overdrog Selvbeskatningen derefter til Krigsministeriet paa de samme Betingelser, under hvilke den var erhvervet. Ved Selvbeskatningens Mellekomst her lykkedes det paa en uventet heldig Maade at erhverve disse Arealer for Krigsbestyrelsen, *uden en Expropriation*, som man den Gang ansaa det for betænkeligt at iværksætte administrativt.

Arbejderne paa Garderhøjfortet fremmedes nu saa hurtigt, som Forholdene vilde tillade det, Krigsministeriet havde indvilliget i, at Oberstlieutenant *Sommerfeldt*, der var designeret til at lede de af Staten paatænkte Befæstningsanlæg, ogsaa overtog Bygningen af Garderhøjfortet, og til paa Selvbeskatningens Vegne at føre Tilsyn med dette Byggearbejde, nedsattes et Byggeudvalg bestaaende af Hr. Entrepreneur *Niels Andersen* af Søholm som Formand og Hovedkasserer, Grosserer *Claus L. Smidt*, og dette Byggeudvalg har med en Samvittighedsfuldhed og en Dygtighed, som Selvbeskatningen ikke noksom kan paaskjønne, røgtet dette ansvars- og betydningsfulde Hverv.

I denne Forbindelse ønsker jeg endvidere at nævne, at der ved Overdragelsen af Garderhøjfortets Grund var stillet som Betingelse, at der skulde oprettes et saakaldet »Nævn« paa 7 Medlemmer, der ved Afgang kunde supplere sig selv, som havde den Pligt til enhver Tid at paase og eventuelt at paatale, at Garderhøjfortet anvendtes overensstemmende med sin Hensigt til et fast Led i Hovedstadens Befæstning fra Landsiden. Dette Nævn kom til at bestaa af Entrepreneur *N. Andersen*, som Formand, Geheimekonferentsraad *E. Emil Rosenørn*, General *P. E. Glahn*, Grosserer *Wilh. Nissen*, Grosserer *Claus L. Smidt*, Højesterets-sagfører *P. G. C. Jensen* og Redaktør *H. Wulff*.

Efterat det meget betydelige Jordarbejde, der paa Forhaand gjordes nødvendigt, var udført, paabegyndtes Bygningen af den store Kassematbygning og derefter af Kasernebygningen. Begge disse Bygninger ere nu færdige. Det Samme gjælder om Pansertaarnet, der er leveret af Fabriken Grusonwerk ved Magdeburg og har kostet henved $\frac{1}{4}$ Million Kr., samt om to mindre Taarne, der ifjor anskaffedes, og hvis Holdbarhed alt er konstateret gennem Forsøg, Artilleriet i denne Anledning har anstillet. Jeg skal ikke dvæle yderligere ved Garderhøjfortet, men kun tilføje, at det formentlig allerede iaar vil være saavidt færdigt fra Selvbeskatningens Haand, at det i paakommende Tilfælde eventuelt vil kunne stilles til Krigsbestyrelsens Disposition, som et virksomt og betydningsfuldt Led i Hovedstadens Forsvar paa Nordfronten. Garderhøjfortet vil da have paaført Selvbeskatningen en samlet Udgift af ca. 900,000 Kr. Fortets Bygning overtoges i Entreprise af d'Herrer Entrepreneurer *A. Birch & Larsen*, som med Omhu og Dygtighed have opfyldt deres Forpligtelser.

Da der henimod Midten af 1887 var indkommet og tegnet Beløb af over 1,200,000 Kr. og Bevægelsen fremdeles var i sin gode og naturlige Udvikling, samtidig med, at Situationen i Europa var meget truende, mente Selvbeskatningen at turde paatage sig en yderligere Virksomhed til Fordel for Befæstningen. Den 31. August 1887 henvendte man sig derfor til *Krigsministeren* med en Forespørgsel, om der var noget særligt Punkt, Krigsbestyrelsen kunde ønske sikret ved Selvbeskatningens Foranstaltning, og herpaa svarede Krigsministeren under 3. September s. A., at et Befæstningsanlæg ved *Gammelmosegaard* paa en fortrinlig Maade vilde støtte de Anlæg, der ved Regjeringens Foranstaltning udførtes til Dækning baade af Nordfronten og Nordvestfronten; et saadant Værk vilde i Forbindelse med Værket ved Garderhøjen paa den ene Side i høj Grad vanskeliggjøre en fjendtlig Fremrykning gennem Lyngby, medens det paa den anden Side vilde kunne tage ethvert Angreb, som føres fra Vest eller Nordvest mod de Batterier, som ere anlagte paa Thinghøjplateauet i Flanken. Ministeren havde derfor erhvervet *Hs. Maj. Kongens* Indvilligelse i, at den fornødne Grund erhvervedes og Værkets Opførelse paabegyndtes for de Midler, der vare til Raadighed for Selvbeskatningen.

I Henhold hertil erhvervede Selvbeskatningen strax den paagjældende Grund, og den paatog sig her at opføre et *stormfrit Værk*, der ialt vilde komme til at koste Selvbeskatningen 200,000 à 250,000 Kr.

Den 15. September 1887 paabegyndtes da Bygningen af dette Fort, og der fandt i den Anledning en Højtidelighed Sted, ved hvilken Hs. Excellence Geheimekonferentsraad *Rosenørn* udbragte et Leve for Hs. Maj. Kongen og det kongelige Hus, hvorefter Pastor *Vilhelm Birkedal* atter holdt en stor og med levende Begejstring modtaget Tale, ligesom den gamle *Frederik Barfod* ogsaa her fremsagde et i Dagens Anledning forfattet særdeles smukt og stemningsfuldt Digt. Ved det derefter følgende Festmaaltid pointerede saavel Hs. Excellence Marineminister *Ravn* som Hs. Excellence Krigsminister *Bahnsen* Selvbeskatningens Fortjenester af Forsvaret og dens fuldstændige Overensstemmelse med Regjeringens Villie og Ønske.

Arbejderne paa det nye Fort ere blevne fremmede saa meget som Midlerne have tilladt. I denne Tid føres der Underhandlinger om Anskaffelsen af 3 Panserlavetter til Fortet til Levering om 1 à 1¹/₄ Aar, til hvilken Tid det tør antages, at de tilstrækkelige Pengemidler ville være tilstede.

Efter nu i korte Træk at have angivet d'Hrr. de Resultater, hvortil Selvbeskatningen er naaet i rent ydre Forstand, skal jeg gaa over til at skildre *Organisationen* og de forskjellige Virkemaader, der have været anvendte, for at naa frem til det pekuniære Maal, der hidtil er naaet.

Den Organisation, der forelaa ved Opraabets Udsendelse, bestod af en Bestyrelse paa 48 Medlemmer og 127 Kredsforstandere spredte omkring i Landet. Alt tidligere var der valgt et Forretningsudvalg paa 9 Medlemmer, der havde hele Virksomhedens Ledelse i sin Haand, og som i Forbindelse med Bestyrelsens Formand og Næstformand kunde træffe enhver Disposition Selvbeskatningen vedrørende.

Bestyrelsen har i de faa forløbne Aar lidt meget smertelige Tab, idet Døden har bortrevet nogle af dens bedste Kræfter. Først skal jeg her nævne den varmbloedige Patriot, den helstøbte Personlighed Dr. phil. *C. Rosenberg*, der ligefra Begyndelsen af var et særdeles virksomt og højtskattet Medlem af Forretningsudvalget. Dernæst maa jeg nævne Navnene paa saadanne Hædersmænd som Kammerherrerne *Schütte* til Bygholm og *Benzon* til Benzon, som Professor *Holten* og Malermester *Schmiegelow*, Alle store Patrioter, som med Varme sluttede sig til Selvbeskatningen og støttede den af al Kraft. Endelig maa jeg med ikke mindst Smerte nævne Overførster *Schlepppegrell*, en værdig Søn af den berømte Istedhelt, en Arvetager af hans store Kjærlighed til Danmark. Med Begejstring havde den unge Mand ligefra Begyndelsen af sluttet sig til Selvbeskatningen, og han virkede med en usvækket Ihærdighed og Kraft for denne Sag ude i Befolkningen, indtil Døden rev ham bort midt i hans fejreste Manddom.

Ære og Hæder over disse Patriots Minde!

Som jeg før sagde Dem forelaa der strax, da Selvbeskatningen traadte i Virksomhed, en fuldstændig Organisation med 127 Kredsforstandere fordelte omkring i Landet, men det var Forretningsudvalget klart, at dette Tal betydelig maatte forøges, hvis man vilde vente at spænde over hele Landet og ikke vilde gjøre de enkelte Distrikter saa store, at de bleve fuldstændig uhaandterlige for den enkelte Kredsforstander. Man søgte vel strax at bøde paa den forhaandenværende Ulæmpe med de store Kredse ved at faa *Kredsbestyrelser* dannet, saaledes at Kredsforstanderen fik en Kreds af Bestyrelsesmedlemmer til Medhjælp, og det lykkedes ogsaa de fleste Steder, men dels afhjalp det ikke Savnet, og dels svarede denne Foranstaltning ikke ganske til Forventningerne, og ihvorvel flere af disse Kredsbestyrelser bestaa den Dag idag, har det dog paa ganske enkelte Undtagelser nær, været Kredsforstanderen selv, der har maattet bære det væsentligste Arbejde, medens dog, f. Ex. for Odenses Vedkommende, Bestyrelsen har staaet ham kraftig bi.

En yderligere Udvidelse af Kredsforstandersystemet var som sagt en Nødvendighed, og ved den utrættelige Forsvarsven Oberstlieutenant *Edvard Nielsens* ihærdige og uegennyttige Virksomhed er det da ogsaa lykkedes at inddele *Landet* i over 400 Kredsforstanderskaber, saaledes at de allerfleste Kredsforstandere nu have et forholdsvis overkommeligt Omraade at operere paa. Man er naaet overordentlig vidt frem i den Retning, og Selvbeskatningen breder nu i Virkeligheden med sine Polyparme ud over hele Landet. Det vil af flere praktiske Grunde, derunder ikke mindst Hensynet til den alt overbebyrdede Hovedkasserer, have sine Betæneligheder at udvide Systemet yderligere, og hvis derfor ikke Forholdenes bydende Krav et eller andet Sted gjøre det nødvendigt, vil nogen væsentlig Udvidelse næppe finde Sted, hvorimod man vil indskrænke sig til at udvikle og forbedre det bestaaende Apparat indenfor den nu fastslaaede Ramme.

Kredsforstanderens Opgave følger af sig selv. Den bestaar i, foruden at skaffe Bidrag til Selvbeskatningen tegnede og inkasserede, at være Forretningsudvalgets Repræsentant ligeoverfor og dets Mellemed med den store Befolkning, og ligesom Kredsforstanderen har at skaffe sig nøje Kjendskab til Forholde og Stemninger ude i Kredsen og give Indberetninger herom, har han at bistaa enhver Virksomhed for Forsvarssagen, der enten gennem Fester, Møder, Foredrag, Tryksagers Fordeling osv., maatte blive forsøgt i hans Kreds. Det er en Selvfølge, at hans Virksomhed ogsaa omfatter de forskjellige andre Bidragsformer, som Selvbeskatningen har iværksat, og hvorom jeg om et Øjeblik vil komme til at udtale mig.

Det Resultat en Kredsforstander kan naa igennem sin Virksomhed beroer væsentlig paa to Momenter: hans egen Iver for og Gaver til at arbejde i denne særlige Retning, og Beskaffenheden af det Felt, han har

faaet at operere paa. En Række Kredsforstandere have i denne Henseende gjort sig overordentlig fortjente af Sagen, og Enkelte have endogsaa paa en forholdsvis gold Jordbund opnaaet meget smukke Resultater. Hvad en enkelt, særdeles ihærdig Kredsforstander, der ganske vist har havt et godt Felt at arbejde paa, har kunnet præstere, skal jeg som et godt oplysende Exempel ikke forholde d'Hrr. Det er Hr. Politiasistent *Holck*, der har været Kredsforstander i ca. 4 Aar paa en Del af Frederiksberg, han har skaffet 1107 Bidrag til et samlet Beløb af ca. 55,000 Kr., og deraf har han alt indbetalt til Hovedkassereren et Beløb af ca. 50,000 Kr. Jeg skal i denne Forbindelse endnu nævne Dem nogle andre Kredsforstandere, der have særlig smukke Resultater at fremvise saaledes: Skolebestyrer *A. D. Thyssen* i Lyngby, Læge *S. Kabell* i Rønne, Sagfører *E. Krarup* i Odense, Kjøbmand *C. M. Nielsen* i Hjørring, Konsul *P. Dige* i Skive, Apotheker, Justitsraad *Hansen* i Hobro, Materialist *Aug. Andersen* i Slagelse, Oberstlieutenant *Edv. Nielsen* i Nyborg, Baron *Düring-Rosenkrantz*, Tulstruplund, Hofjægermester *Vind*, Sanderumgaard, Kjøbmand *Fr. Willumsen* i Roeskilde, Lieutenant *Fr. M. Kjærsgaard* i Nakskov, Overretssagfører *Herm. Tetens* i Randers, Proprietair *Henry Smidt*, Nybøllegaard, Apotheker *Fr. A. E. Berg* i Faaborg, Apotheker *H. C. Glahn* i Sorø, Telegrafbestyrer *Chr. Gredsted* i Frederikshavn, Lærer *H. Matthiessen* i Vordingborg, Lærer *V. Th. Tejsen* i Nørre Næraa og Byfogedfuldmægtig *E. P. Birch* i Vejle samt Grosserer *Ful. Schmedes* i Gjentofte, Gartner *Fr. Hasberg* paa Amager, Skolebestyrer *P. V. Kjær* og Snedkermester *E. E. Helmcke* i Kjøbenhavn.

Kredsforstanderne have i hvert Aars Januar Maaned at afgive en skematisk Beretning om Virksomheden i det forløbne Aar og om Kravene til og Udsigterne for det kommende, og der er ad denne Vej tilflydt Forretningsudvalget i høj Grad interessante og lærerige Meddelelser. Ligeledes have de af og til, naar dertil har været Foranledning, maattet besvare en Række specielle Spørgsmaal, der ere rettede til dem. Saaledes rettedes der i 1888 — i et kritisk Øjeblik, hvor Selvbeskatningen var udsat for stærke Angreb, — følgende Spørgsmaal til en stor Del Kredsforstandere udenfor Kjøbenhavn:

- I. Har Selvbeskatningen i væsentlig Grad bragt Interessen for Forsvarssagen frem i Deres Kreds? (Herpaa indløb der 101 *bekræftende* Svar).
- II. Har Selvbeskatningens Virksomhed gennem Foredrag og Fester kjendeligt vakt Stemningen for Forsvarssagen i Befolkningen? (Herpaa 105 *bekræftende* Svar).
- III. Har Selvbeskatningen vakt Interesse for Forsvarssagen hos tidligere lunkne eller ligegyldige Medborgere? (103 *bekræftende* Svar).
- IV. Har Selvbeskatningen bragt tidligere Modstandere af Forsvarssagen over i Forsvarsvennernes Rækker, og kan i denne Henseende bestemte Tal opgives? (56 *bekræftende* Svar, men bestemte Tal kunde ikke opgives).
- V. Ere Venstremænd ved Selvbeskatningens Virksomhed bragte over i Forsvarsvennernes Rækker, da i hvor stort Tal? (47 *bekræftende* Svar og 12 Kredsforstandere opgave 69 Venstremænd, medens de andre ikke turde opgives bestemte Tal).
- VI. Hvormange Venstremænd have i Deres Kreds ydet Bidrag til Selvbeskatningen eller paa anden Maade støttet denne Bevægelse? (Der opgaves her, at flere hundrede Venstremænd vare direkte Bidragydere, medens en stor Mængde havde deltaget i Fester osv.)

For *Kjøbenhavns Vedkommende* viste der sig strax ikke faa Vanskeligheder at overvinde med at faa en praktisk Organisation sat i Gang, men allerede ved Midsommertid i 1885 lykkedes det at faa disse Vanskeligheder overvundne, og i September traadte her Organisationen i Virksomhed med 75 Kredsforstandere fordelt i 5 Hovedkredse, for hvilke Postkredsene vare lagte til Grund. Hovedkredsene benævnedes derefter K, V, Ø, N og C og hver af disse havde et af Forretningsudvalgets Medlemmer til Leder. Af søgningen af Kjøbenhavn med Forstæder tog nu sin Begyndelse, men den lod sig ikke hurtigt fremme, fordi Forsøgene paa at skaffe Kredsforstanderne Medhjælp af Opkrævere kun delvis lykkedes. Imidlertid naaedes der omsider et ret tilfredsstillende Resultat, og der virker nu i Kjøbenhavn henved 100 Kredsforstandere væsentlig i den samme Ramme som fra først af, dog saaledes, at enkelte af de største Hovedkredse ere blevne delte i 2, og at der i flere af Hovedkredsene er ansat særlige Kasserere, der sortere direkte under Hovedkassereren.

Det samlede Kredsforstandertal for hele Landet udgjør i Øjeblikket 510 og dette er og bliver Hoveddrammen for Organisationen, hvorigennem de største Bidrag ere indkomne, om end flere af de nye Virksomhedsformer med Hensyn til de tilvejebragte Beløb ogsaa efterhaanden komme til at indtage en særdeles smuk Position.

Allerede fra Selvbeskatningens Begyndelse var man paa det Rene med, at en Bevægelse af denne Natur, naar den skulde virke med Kraft og Held ikke kunde indsnævres i en bestemt Bidragsform, men maatte bane sig nye og særlige Veje, efterhaanden som saadanne frembød sig af sig selv, og man var derfor belavet paa, at naar Opraabet havde bredt sig i Befolkningen, og den første Virksomhed fra Kredsforstandernes Side var udfoldet, vilde nye Former for Bevægelsen trænge sig frem som Sideafløb af den stærke Stemning, der var vakt i Befolkningen. Forventningerne i denne Retning skuffedes da heller ikke.

Den første Sidebevægelse, som Sagen tog formede sig i de saakaldte »Klasseindsamlinger«, hvorved forstaaes, at Medborgere i samme Livsstilling og tildels under samme Livsvilkaar sluttede sig sammen og tilvebragte et samlet Standsbidrag til Fædrelandets Forsvar. Det første Klasseopraab udgik i Oktober 1885 fra den varme Forsvarsven, Pastor *Julius Friis-Hansen* i Kongens Lyngby og var rettet til *Danmarks Præster*. Resultatet heraf har været, at 440 Præster have tegnet sig for et samlet Beløb af 74,138 Kr. 75 Øre til Selvbeskatningen.

I November 1885 rettede Skolebestyrer *Thyssen* i Lyngby et lignende Opraab til *Danmarks Lærerstand*, og Resultatet heraf har været, at der af 1378 Lærere og Lærerinder er tegnet et samlet Beløb af 50,642 Kr.

Ogsaa det tredje Opraab udgik fra Lyngby, nemlig fra Dr. *Brodersen* og var rettet til *Danmarks Læger*. Resultatet heraf har været, at 468 Læger have tegnet et Beløb af 43,587 Kr. til Fædrelandets Forsvar.

Endelig har der været rettet Opraab til Danmarks større *Landejendomsbesiddere* (89 have tegnet et Beløb af 111,545 Kr.), til *Fernbaneembedsmænd*, til *Jurister*, til *Kunstnere* og *Forfattere*, til *Pharmaceuter* o. s. v., men denne særegne Bidragsform synes nu i Hovedsagen at have udspillet sin Rolle, og der vil næppe blive Tale om flere Klasse-Indsamlinger. Medens jeg er ved Omtalen af slige Opraab af speciel Natur vil det være paa sin Plads at nævne et Opraab, der i September 1885 fra en stor Kreds af Medborgere rettedes til *Forsvarsadressens Underskrivere*, hvori disse i Henhold til Udtalelsen i den store Forsvarsadresse, om villigt at bringe de Pengeofre, som Fædrelandets Sikring maatte kræve, opfordredes til af al Kraft at støtte Selvbeskatningen. Dette Opraab spredtes i en stor Mængde over Landet, men dets direkte Resultater kunne ikke paavises, fordi Bidragstegningen almindeligvis ikke motiveres, og man altsaa ikke véd, hvilke Tegninger der i Henhold til Opraabet ere skete af Forsvarsadressens Underskrivere.

Som en Bidragsform, der i flere Henseender er kommet til at spille en betydningsfuld Rolle for Selvbeskatningen, skal jeg nævne den af *Damekomiteerne udfoldede Virksomhed*. Det var lige fra Begyndelsen af Ønsket ogsaa at søge Damerne knyttede til denne Bevægelse, fordi man fuldt ud havde Blikket aabent for den store Magt, en kvindelig Alliance vilde tilføre Selvbeskatningen; men Sagen var ikke saa lige at gribe an; thi Damerne havde jo nylig været fremme med en Indsamling til Kanoner, og nu at gjøre denne Bevægelse om igjen, turde man ikke anse for heldigt eller formaalistjensligt. Det gjaldt her at finde en ny Form, der i tilstrækkelig Grad afveg fra den alt brugte, saa at man kunde vente og haabe paa Fart i Bevægelsen. En saadan Form frembød sig hurtig af sig selv, idet Spørgsmaal fra flere Sider rettedes til Selvbeskatningen, om den ogsaa vilde modtage Gaver af Guld og Sølv og andre Værdigjenstande for at realisere disse til Fordel for Selvbeskatningen. Her aabnede der sig Udsigt til en rig Virksomhed for Damerne, og Spørgsmaalet fik hurtigt en praktisk Løsning, idet en ung Forretningsmand tilbød Forretningsudvalget 132 Lod Sølv (deriblandt en prægtig Sølv-Kaffemaskine paa 96 Lod) hvilken værdifulde Gave selvfølgelig blev modtaget med Taknemmelighed.

Den 28. August 1885 traadte derefter en Damekomité paa 12 Damer her i *Kjøbenhavn* frem for Offentligheden og tilbød at modtage Guld-, Sølv-, Kunst- og Industrigjenstande som Gaver til Fædrelandets Forsvar. Dette blev saaledes *Moderkomiteen* til de senere saa talrige og for Sagen saa betydningsfulde Damekomiteer, og disses Virksomhed udvidede sig meget hurtigt til tillige at omfatte Fester, Basarer, Udstillinger, Tombolaer, Lotterier osv. osv., Alt til Fordel for Selvbeskatningen. Jeg skal her indskrænke mig for den almindelige Oversigts Skyld til at nævne, at der nu er dannet 94 Damekomiteer, spredte over hele Landet, at der i disse virker ca. 1800 Damer, at disse have afholdt 160 Fester og festlige Arrangement, have foranstaltet 2 store og flere mindre Lotterier, og at den samlede Indtægt Damekomiteerne have indbragt til Selvbeskatningen alt udgjør det betydelige Beløb af 250,000 Kr., samtidig med, at Virksomheden holdes i fuld Gang over hele Landet, og hvert Øjeblik manifesterer sin Tilværelse, snart paa den ene og snart paa den anden Maade.

En Virksomhed, der ogsaa har spillet en betydningsfuld Rolle, er den gennem *Bidragsbøger* og *Forsvarsmærker*. Tanken skyldes Hr. Arkitekt *A. F. Råvad*, og den var fremme fra Sagens Begyndelse af og hvilede paa en dobbelt Betragtning, dels nemlig den at give de Smaa og Fattige i Samfundet og endogsaa Børn og Tjenestefolk Adgang til at være med til den store Opgave at beskærme Fædrelandet,

idet en Bidragsbog til Indklæbning af Mærkerne kun koster 25 Øre og hvert Mærke kun 10 Øre, og dels derved, at den giver hver Mand eller Kvinde, der maatte ønske dette, Lejlighed til gennem smaa Bidrag at yde deres fulde Andel af Udgifterne til Fædrelandets Forsvar, idet disse Udgifter fordelte pr. Individ vilde udgjøre 33 Kr. 50 Øre, hvilket netop svarede til det Antal Mærker (335), en Bidragsbog kunde rumme. For enhver saadan fyldt Bidragsbog blev der gratis givet Udfylderens *et Diplom*, der erklærede, at han havde ydet sin Andel af de samlede Udgifter, som de Sagkyndige have krævet til Landets Sikring, nemlig ca. 70 Mill. Kr., og for hvert 100, 200 eller 300 Mærker, der vare indklæbete i Bogen, kunde Ihændeleveren forlange sit Bidrag offentliggjort. Systemets Leder er Hr. T. Greve af *Ahlefeldt-Laurwigen*.

En Bidragsform, der flere Gange med stort Held har været forsøgt, har været gennem *Avertissementer i Bladene*, der vare indrettede til Udfyldning, Afklipping og Forsending til Forretningsudvalget uden Udgift for Bidragyderen. Denne Form var noget bekostelig, men den har betalt sig godt, og Selvbeskatningen har som Regel faaet ligesaa mange Tusinder af Kroner ind ad denne Vej, som Udgiften har været i Hundreder.

I den seneste Tid er der forsøgt en ny Bidragsform gennem de saakaldte »*Bidragskort*«, hvor Tanken var den at give Ubemidlede Lejlighed til *én Gang for alle* at yde en lille Skjærv til Selvbeskatningen. Det var paa direkte Foranledning af Pastor *Johannes Clausen* i Slagelse og Fru *Sofie Jensen*, den fynske Kvindeaddresses Ordførerinde, at dette nye System, der jo i sit Maal konkurrerede med Bidragsbogsystemet, blev sat i Værk, men det kan ikke siges at have gjort sig videre, uagtet det bares frem for Lyset af en varm og god Artikel i »Vort Forsvar« af Fru *Sofie Jensen*. Dog er der ogsaa ad denne Vej tilvejebragt en Nettoindtægt for Selvbeskatningen, og det er jo at haabe, at denne Bevægelse, støttet af en stærk og særlig Retning i Folket, endnu kan have en smuk Fremtid for sig.

Endelig er der ad enkelte Biveje søgt at skaffe Selvbeskatningen en Indtægt, saaledes gennem *Sparebøsser*, gennem Salg af forskellige dertil egnede eller skænkede *Tryksager*, gennem Forhandling af Gjenstande, hvoraf visse Procent af Indtægten vare tilsagte Selvbeskatningen o. s. v., men nogen væsentlig Betydning have disse Indtægtskilder ikke havt, dog maa jeg bemærke, at Sparebøsserne synes at vinde Indgang paa Fyen, særlig i Odense.

I denne Forbindelse er det nødvendigt at nævne 2 Maader, paa hvilke Forretningsudvalget har søgt at oparbejde Stemningen ude i Befolkningen, nemlig gennem *Foredrag* og gennem *Tryksager*.

Oprindelig var det ikke paatænkt at benytte *Foredrag* i noget stort Omfang, idet man mente, at denne Side af Forsvarsagitationen, havde sin naturlige og tilstrækkelige Støtte i Forsvarsforeningerne, men efterhaanden kom man af sig selv ind paa denne Vej, først fordi Damekomiteerne ved deres Fester ønskede Forsvarsforedrag, specielt i Selvbeskatnings Retning, og senere derved, at der fra Kredsforstandernes Side voxede et stærkere og stærkere Krav op i denne Henseende, og den ene Anmodning om at skaffe Foredragsholdere indløb mere indtrængende end den anden. Uagtet der her var Tale om betydelige Udgifter, idet Foredragene jo ikke som Regel skaffede direkte Bidragstegninger, skjøndt der har været flere Tilfælde, hvor et varmt Foredrag har fremkaldt slige Tegninger paa Stedet, saa turde Udvalget ikke af Hensyn til den indirekte Nytte, slige Foredrag øjensynlig gjorde, og ligeoverfor de indtrængende Krav paatage sig Ansvaret for pludseligt at bryde af her, og det har derfor ladet denne Bevægelse løbe ud. Den synes nu foreløbig at være afsluttet for de store Tournéers Vedkommende, efterat der ialt ved Selvbeskatningens Foranstaltning og paa dens Bekostning har været afholdt ca. 475, i Reglen særdeles vellykkede Møder. Først blev denne Gren ledet af Hr. Pastor Friis Hansen, den ledes nu af Hr. Kaptain *Schnell*.

Med Hensyn til *Tryksager*, da véd jeg meget vel, at jeg her rører ved et Punkt, hvor flere af Bestyrelsens Medlemmer paa Forhaand mene, at Udvalget har været lidt flot. Naa, det er jo en Skjønssag, og jeg tror at kunne tage mig Bebrejdelser i den Retning forholdsvis let; thi jeg har den fulde Overbevisning, at netop disse Tryksagers Beskaffenhed i høj Grad have gavnet Selvbeskatningen, en Overbevisning jeg dels støtter paa de stadig voxende Krav om flere Tryksager til Omdeling blandt Befolkningen, og dels paa selvstændige Udtalelser fra en Række Sider. Ja, vist have vi uddelt flere hundrede Tusinder Skrifter og Pjecer, men man har ogsaa solgt mange og havt en Indtægt ved dem, og Selvbeskatningen har næsten altid havt *Manuskriptet*, og det meget ofte et originalt Manuskript *gratis*. D'Hrr., der her maatte være af en anden Opfattelse end Udvalget og mene vi have brugt for meget paa dette Omraade, skal jeg dog trøste med, at vi længe have økonomiseret stærkt — langt stærkere end jeg ønskede — paa dette Felt og fremdeles vil gjøre det. Men hvis d'Hrr. saa vore Indberetninger fra Kredsforstandere og andre Meddelelser til os, var der al Rimelighed for, at de her ville ændre Deres Opfattelse, navnlig naar de tage i Betænkning, at vi som oftest selv have maattet oparbejde Interessen for Forsvarssagen *tidt i hele Herreder* og først ved at skaffe Tryksagerne Indpas i *Hjemmene* have sporet en Fremgang for Forsvarssagen som Følge deraf.

Den *Indtægt*, Selvbeskatningen har havt ad disse mange og forskelligartede Veje, stiller sig i sin gradvise Udvikling saaledes:

Ved Opraabets Udstedelse	243,000 Kr.
Juli 1885	523,000 -
Oktober 1885	656,000 Kr.
1. Januar 1886	760,000 -
28. Marts 1886	955,000 -
28. Marts 1887	1,105,000 -
28. Marts 1888	1,300,000 -
og, den 17. Juni 1889	1,520,000 -

Med Hensyn til hvorledes disse Bidrag fordele sig mellem de forskellige Samfundslag ville vistnok følgende Oplysninger være af Interesse.

Nr.		Bidragydernes	
		Beløb	Antal
1	Handelsstanden	183000	3103
2	Damer udenfor Damekomiteerne	148000	4509
3	Landmænd	143000	6402
4	Godseiere	124000	139
5	Anonyme	75000	3495
6	Gejstligheden	75000	440
7	Forskjellige	72000	1818
8	Officerer	70000	380
9	Haandværkere	69000	4520
10	Jurister	67000	583
11	Fabrikanter	55000	357
12	Lærere	51000	1378
13	Læger	46000	468
14	Studerede	23000	260
15	Pharmaceuter	20000	271
16	Jernbane-Embedsmænd	14000	669
17	Arbejdere	11000	1960
18	Gartnere	9300	315
19	Forstmænd	9000	347
20	Telegraf- & Post-Embedsmænd	8300	320
21	Søfarende	6000	785
22	Told-Embedsmænd	6000	256
23	Kunstnere	5000	77
24	Husmænd	4300	1613
25	Militaire Underklasser	4200	498
26	Politi-Embedsmænd	3100	167
27	Børn	2000	90
28	Tjenestepiger	600	270

Bidragydernes Tal er det paa Grund af de forskelligartede Bidragsmaader umuligt at opgive, men tager man Festerne med løber Bidragydernes Tal sikkert op i hundrede Tusinder.

Det er jo imidlertid en given Ting, at ikke hele det tegnede Beløb kan paaregnes at ville indgaa. Naar Tegningen, saaledes som her, fordeler sig over en Aarrække, vil altid i Aarenes Løb en Række Bidrag tabes, dels ved Dødsfald eller forandrede Livsvilkaar, dels ved Uvillighed til at betale og dels paa anden Maade, men selv om der fra dette Øjeblik af ikke skulde komme en eneste Nytegning eller anden Indtægt, saa er der al Anledning til at gaa ud fra, at Selvbeskatningen fuldt ud af de Beløb, der kunne paaregnes at ville indkomme af de alt tegnede, vil kunne opfylde sine Forpligtelser ligeoverfor paatagne Engagements, men det vil da rigtignok tage længere Tid end ønskeligt vilde være.

At *Udgifterne* ogsaa have været betydelige er en Selvfølge; thi den hele Virksomhed betingede dels et fast Kontorlokale og et fast og dertil særlig egnet Kontorpersonale, og dels en Række Udgifter paa

andre Omraader, til Rejser, Organisation, Foredrag, Tryksager, Avertissementer, Porto osv. osv. Foruden en overordentlig vidtløftig Korrespondance med Kredsforstanderne og Damekomiteerne, løbe de aarlige Expeditioner fra Kontoret op i mange Tusinder. Administrationsudgifterne udgjøre for de forløbne 5 Aar et samlet Beløb af ca. 68,000 Kr., — hvoraf ca. 45,500 Kr. falder paa Forretningsudvalget, ca. 9000 Kr. paa Rejser og ca. 13,500 Kr. paa Hovedkassereren, — men samtidig er der indvundet ca. 20,000 Kr. i Renter, saa at der **af Bidragene kun er anvendt ca. 48,000 Kr.** eller 3 % af det tegnede Beløb. Det er min Overbevisning, at de Ofre, der have været bragte, i Virkeligheden have betalt sig, og at vi kun ere naaede saa vidt frem derved, at vi ikke gik afvejen for nødvendige Udgifter. Det er en Selvfølge, at der er ofret overordentlig meget *frivilligt* Arbejde, ellers vilde Omkostningerne være blevne betydelig større, og jeg hævder, at der er bleven økonomiseret, hvor der efter vor Mening var Mulighed derfor. Alligevel skal jeg villig indrømme, at vi her kunne have taget fejl nu og da, men jeg paastaar, at det ikke vilde have været til at undgaa i en Virksomhed som denne, og jeg ønsker at tilføje den beroligende Bemærkning, at ligesom vi længe have haft Blikket for en nødvendig Indskrænkning i vore Udgifter, saaledes har denne allerede længe paa betydningsfulde Omraader været gennemført, og vi vedblive med at indskrænke os paa alle Omraader, hvor vi mene, at dette kan ske uden Skade for Sagen.

At en Bevægelse som Selvbeskatningen tidt og ofte har maattet staa for Skud og har maattet afslaa mangt et Angreb er en Selvfølge. Jeg har allerede foran antydnet, at endog lige efter Opraabets Udsendelse maatte Dr. *Rosenberg* rykke frem med et Forsvar for Bevægelsen, ligeoverfor et temmeligt hidsigt Angreb paa den, og lige til de seneste Dage har Selvbeskatningen nu og da maattet kæmpe baade med Venner og Modstandere af Forsvarssagen. Det betydeligste og farligste Angreb, Selvbeskatningen har været udsat for, var fra nu afdøde Geheimeraad *Madvig*, et Angreb, der fik en dobbelt Vægt, fordi det førtes af en af de ædlest Personligheder og en af de mest glødende Patrioter, vort Land har frembragt. Hans Pjece imod Selvbeskatningen var derfor en Begivenhed i det Øjeblik den fremkom, og Udvalget havde fuld Klarhed over den Skade, dette Angreb kunde gjøre.

Men Selvbeskatningen savnede heller ikke dygtige Forbundsfæller i denne Kamp, og navnlig maa jeg med Tak og Anerkjendelse fremhæve den Hjælp, der ydedes os gennem Artikler i »Berlingske Tidende«, der bar det velkendte Mærke: »*En gammel Artillerist*«, og ogsaa fra Selvbeskatningens egen Lejr blev der med Varme og Kraft taget til Gjenmæle. Gemytterne faldt atter til Ro og Tiden gik, og denne store Fare var heldig overstaaet. Og nu, 5 Aar efter at Selvbeskatningstanken først slog Rod, nu da vi ere blevne en Kjendsgjerning, en Faktor, man ikke kan ignorere, men er nødsaget til at tage med i Beregningen — nu er vor Stilling for fast og for konsolideret til at de Pust, der nu og da rettes mod Selvbeskatningen, kunne gjøre den væsentlig Skade.

Men har Selvbeskatningen haft Modstand og Kamp, saa har den paa den anden Side ogsaa haft megen Glæde og høstet megen Anerkjendelse. Særlig i *Udlandet* har man med Forbauselse peget hen paa dette mærkelige Fænomen. Norske, svenke, hollandske og belgiske, ja endogsaa enkelte tyske Blade have strømmet over af Roes over det danske Folk for den enestaaende Patriotisme og Offerberedvillighed, det gennem Selvbeskatningen har lagt for Dagen. Højtstaaende Danske ere i Udlandet paa det Stærkeste blevne komplimenterede for denne Bevægelse i det danske Folk, og den verdensberømte belgiske General *Brialmont* faldt en dansk Officer om Halsen af Begejstring over denne Yttring af Fædrelandskjærligheden og sagde, at han vilde være lykkelig, hvis der lod sig rejse en lignende mægtig Bevægelse i hans Fødeland, hvad han dybt beklagede maatte anses for umuligt. Fra Rusland og fra Sverig er der rettet officielle Forespørgsler til Forretningsudvalget om Selvbeskatningens Iværksættelse, dens Plan og dens Organisation, og nu i de allerseneste Dage har man i *Hamborg* med *vor Selvbeskatning som Forbillede* syslet med Tanken om at iværksætte en lignende for ved frivillige Gaver at erstatte det Tab, den tyske Marine led ved Jordskjælvet ved Samoaøerne, og har i den Anledning rettet Forespørgsler hertil om Iværksættelsesmaaden. Det har ogsaa været Selvbeskatningen en stor Glæde at faa haandgribelige Vidnesbyrd om, at *vore Landsmænd i Udlandet* paa deres Fødelands Vegne vare stolte af denne Bevægelse, og allevegne ydede deres Bidrag til den. Selvbeskatningens Virksomhed har i den Grad vakt Udlandets Opmærksomhed, at den flere Gange har foranlediget diplomatiske Forespørgsler.

Selvbeskatningen er kommen i en dyb Taknemlighedsgjæld til mange Mennesker og til mange Institutioner, først og fremmest dog til alle de trofaste og ihærdige Medarbejdere rundt omkring, og til dem, der igjennem Foredrag, Skrifter og lignende personlige Ofre have virket for Sagen, men en Institution vil jeg her særlig fremhæve, som Selvbeskatningen skylder en uvurderlig Tak. Det er *Pressen* — *den loyale Presse*. Selvbeskatningen har benyttet Pressen i en meget høj Grad, men denne er aldrig bleven træt eller lunken. Tværtimod har den med forøget Iver ved en Række Lejligheder selv taget Initiativet til paa en virkningsfuld og opflammende Maade at tale Selvbeskatningens Sag og yde Bevægelsen den mest levende Anerkjendelse. Jeg kan i denne Forbindelse ikke lade være med at nævne »*Berlingske Tidende*«, som paa

en ligefrem storartet Maade har lagt sin Interesse for Selvbekskatningen for Dagen. Ikke blot har den beredvillig aabnet sine Spalter for enhver Meddelelse, enhver velvillig Udtalelse om Bevægelsen, og ikke blot har Bladet selv benyttet enhver Lejlighed til redaktionelt at tage Ordet for Selvbekskatningen, men den har optaget alle Avertissementer saavel fra os som fra Damekomiteerne her og i Provindserne, den har endvidere optaget vore store Bidragsfortegnelser og givet os Tusinder af Aftryk af hver af disse, samt nu og da trykket forskjellige større Ting for os — *altsammen gratis*, og det Beløb Bladet derigjennem har skjænket Selvbekskatningen er alt nu naaet op til 5446 Kr. 75 Øre og vil efterhaanden som Virksomheden fortsættes sikkert voxe Aar for Aar.

Da jeg omtaler den journalistiske Virksomhed, maa jeg med Taknemlighed nævne Hr. Redaktør *H. Wulff*, hvis Forbindelse med Pressen og hvis bekjendte varme Interesse for Danmarks Forsvar har været Selvbekskatningen til meget stor Nytte. — Vi have fra ham nogle af de bedste Indlæg i Sagen og en hel Række af originale Manuskripter, som han gratis har stillet til vor Disposition.

Under Omtalen af Pressevirksomheden skal jeg yderligere blot meddele, at Selvbekskatningen har udgivet sine Meddelelser i Bladform »Fædrelandets Forsvar«, der gratis er blevet tilstillet samtlige Kredsforstandere og Medlemmerne af Damekomiteerne, foruden Andre, der enten særlig have interesseret sig for Bevægelsen eller væsentlig støttet den. Af dette Blad er der til Dato udkommen 29 Numre, og det har vist sig at være et fortræffeligt Meddelelsesmiddel mellem Forretningsudvalget og Medarbejderne.

Som Mænd, hvem Selvbekskatningen skylder særlig Taknemlighed skal jeg nævne d'Hrr. Grosserere *H. P. F. Lyngbye* og *Holger Petersen*, der med stor Omhu og Samvittighedsfuldhed have revideret Selvbekskatningens Regnskab, et Arbejde af lang større Omfang end sikkert de Fleste ville tro.

Endelig skal jeg for Fuldstændighedens Skyld tilføje, at Selvbekskatningen officielt har manifesteret sig dels ved Deputationer og dels ved Loyalitetsadresser til *Hs. Maj. Kongen* i Anledning af Allerhøjst-sammes 70-aarige Fødselsdag og Regjeringsjubilæet, ligesom ogsaa gennem en Adresse til Konseilspræsident *Estrup*, i Anledning af det mod ham forøvede Mordattentat, samt at Udvalget foranledigede en samlet Deltagelse af Selvbekskatningens Venner ved en Opførelse af »Landsoldaten« paa Dagmartheatret.

Naar jeg før sagde, at Selvbekskatningen har haft megen Glæde af sin Virksomhed, saa har jeg dog opsparet den største Glæde, den har havt, tilsidst, fordi jeg véd, at jeg i denne Henseende kan gjøre sikker Regning paa d'Hrrs. udelte Sympathi, det er *de rørende Exempler paa opofrende Fædrelandskjærlighed, særlig hos de Smaa i Samfundet, paa hvilke Selvbekskatningen har været saa rig*. Jeg kunde opregne en Række Exempler herpaa, men jeg skal indskrænke mig til nogle faa, der tilstrækkelig fyldigt illustrere den Aand, der besjæler en stor Del af Nationen.

En fattig Mand laa paa sit Dødsleje og vidste, at han skulde dø. Han samlede da sin Slægt om sig og paalagde den som sin sidste Villie, at det, der havde været ham kjærest og hvoraf han havde været stoltest i Livet: 2 *Redningsmedailler*, han for modig og opofrende Daad havde faaet af vore to sidste Konger, efter hans Død skulde sendes til Selvbekskatningen, fordi den virkede til at beskærme det Fædreland, han endnu i Døden elskede saa højt. Medaillerne fik vi, og de ere nu i *Hs. Maj. Kongens* Besiddelse efter *Hs. Majestæts* udtrykkelige Ønske.

En fattig Dame i Horsens havde som et dyrebart Slægtminde, der rummede en Sum af Erindringer, bevaret en Sølv-sukkerskaal, som var hendes Stolthed og Glæde. Da Kaldelsen lød til hende om at ofre til Fædrelandet, lød hendes beskedne Ord saaledes: Penge har jeg ikke at ofre, men er mit Fødeland i Trang for Midler til Forsvaret, da skal det have mit bedste Eje, min Sølv-sukkerskaal; jeg kan da i den Tid, jeg har tilbage, nøjes med en Glasskaal.

En lille Pige kom i Selvbekskatningens første Tid op paa Forretningsudvalgets Kontor og afleverede som sin Gave til Fædrelandet et sjældent og et kostbart Smykke, maaske det eneste, men ialtfald det bedste hun havde. Da man dog ytrede Betæneligheder ved at skille hende ved dette gamle Smykke, der øjensynligt var et Arvestykke, sagde hendes Moder, der var med hende: Tag De Smykket, hun har ingen Rø havt, før hun fik det afleveret, og hun vil være gladere ved, at De har det, end om hun selv havde det. Vi tog det da, og det har ofte figureret og vakt Opmærksomhed ved vore Udstillinger af Gaver.

En Mand i Arbejdsdragt kom op paa vort Kontor og erklærede, at han havde samlet nogle Penge sammen til Fædrelandets Forsvar. Han lagde paa Bordet noget krøllet Papir, der viste sig at være 30 Kr. i Sedler. Da man spurgte ham, hvad Navn man skulde opføre i Listerne, svarede han mut og lidt gnavent, at der behøvedes jo intet Navn; han havde været med, hvor det gjaldt, og han havde Sønner, der ogsaa kunde vente at komme med — det maatte være nok. Og det var nok!

Dagen efter et Forsvarsforedrag i Koncertpalæets Have kom en Dame op paa Kontoret og afleverede 11 større og mindre Guld- og Sølv-Smykker med de Ord: »Havde jeg havt mere, havde de faaet mere.«

Ved Gammellosegaardsfortets Indvielse paahørte *en af Kuskene*, der havde kjørt os derud, Talerne og Sangene. Dagen efter kom han op paa Kontoret og afleverede 10 Kr.; han vilde, som han sagde, ogsaa være med til noget saa kjønt.

I Hjørring holdt Damekomiteen en Forsvarsfest. *En Tjenestepige* paa en Gaard en Milsvej fra Hjørring fik at høre om denne og om Hensigten med den. Hun bad ud ad Aftenen om Tilladelse til at gaa til Hjørring og hun fik den. Hun gik da den lange Vej ind til Byen, opsøgte Feststedet og bad om at tale med en af Damerne. Til hende afleverede hun da det eneste Smykke, hun ejede, som sit Offer for Fædrelandet, og vilde rødmende og undselig slet ikke modtage nogen Tak. Hun gik da sporenstregs den lange Vej tilbage. Andet Ærinde havde hun ikke havt.

En Kredsforstander paa Landet kom ind til en velhavende Gaardmand, der var ivrig venstresindet, men som Kredsforstanderen desuagtet vilde have til at give til Selvbeskatningen, som jo var en aldeles neutral Bevægelse. Gaardmanden afviste ham haardt og bestemt, men Kredsforstanderen vedblev med Varme og Iver at udvikle Sagens Storhed og Betydning. Alt forgjæves, og han rejste sig da for at gaa. Da traadte Gaardmandens Kone hen til ham og sagde bevæget, at hun havde to Sønner, og hun vilde ikke have det paa sin Samvittighed, at han for en saadan Sag skulde gaa forgjæves til dem, og hun tog ud af et Chatol 100 Kr. og rakte ham. Gaardmanden saae forbauset paa Konen og spurgte hende da, hvad det var for Penge hun gav. »Det var dem Du gav mig til en Kaabe forleden,« svarede hun, »men Kaaben kan jeg vente med, naar Fædrelandet trænger til vor Hjælp.« Da gled et lyst og fornøjet Smil hen over Mandens Ansigt: »Godt, Kone, det kan jeg lide. Du skal imidlertid ikke undvære Dine 100 Kr., her har Du dem.« Der gik et lyst Træk hen over Konens Ansigt, da hun modtog de 100 Kr.; hun rakte ogsaa dem til Kredsforstanderen, idet hun bemærkede: »Og her er vor Fa'ers Bidrag — han mener det i Virkeligheden, som vi Andre.«

En gammel Mand havde tegnet sig for et flereaarigt Bidrag til Selvbeskatningen. En Dag kom han hen til Kredsforstanderen og betalte det hele Beløb paa en Gang. Han var jo gammel og kunde dø, frygtede han, før han fik betalt denne Gjæld til Fædrelandet.

Naar saa hertil kommer, at *en Sygepleierske* har givet 50 Kr., *en Almuelærerinde* 500 Kr., at *en Tjenestepige* fra Rom sendte 50 Kr. hjem, som Bidrag til Selvbeskatningen, og at et fattigt Børnehjem opsparede Penge, som Børnene skænkede Selvbeskatningen, at en afskediget Skolelærer paa Fyen med Vrede udbrød, da man kom til ham om Bidrag, hvorfor man dog ikke var kommet før, han kunde jo været død uden at komme til at yde et saa helligt Bidrag osv. osv. — saa vil man kunne forstaa, at Virksomheden ofte har været rig paa lyse og løftende Øjeblikke.

Samler jeg da Alt sammen og ser paa, hvad der er udrettet rent haandgribeligt til Fædrelandets Forsvar igjennem Selvbeskatningen, ser jeg paa den Bevægelse, som herigjennem er vakt baade herhjemme og ude, og ser jeg endelig paa saadanne Udslag af Fædrelandskjærligheden, der her ere kaldte tillive — saa trøster jeg mig med, at d'Herrer ikke have Grund til at fortryde, at de gik med til denne Sag og knyttede deres Navne til Selvbeskatningens Historie. Saavel vort Fødeland som alle andre Lande have til Tider afgivet Vidnesbyrd om en storartet Patriotisme, men jeg tvivler paa, at man skal vise Mage til, at et Folk *midt i Fredens Dage og med en fyldt Statskasse* frivilligt møder frem med sine Gaver for derigjennem at søge Fædrelandet beskærmet. Heri ligger netop Selvbeskatningens Ejendommelighed og herfra udstraalet der en Ære, der naar ud over Landet og langt udenfor dets Grændser.

